

Received: 02.04.2024 | Accepted: 25.04.2024 | Published: 29.04.2024. (online)
<https://epa.oszk.hu/01900/01957>

<https://zenodo.org/records/11085699> | <https://doi.org/10.5281/zenodo.11085698>

Dr. Bóna József micropaléntológus 95 éves Dr József Bóna, micropaléntologist, 95 years old

Fazekas Imre & Sütőné Szentai Mária

Summary. Hungarian micropaleontologist József Bóna is 95 years old. This article presents his entire career, scientific work, and achievements. We publish a full list of his publications. We summarise the science for which he described a new genus or species. His work was carried out in Komló, in the Mecsek Mountains, in southern Hungary, where he was a researcher in the palaeontology of an earth science laboratory. His research materials were found in boreholes of coal mines. The Mecsek Mountains are home to Hungary's only occurrence of black coal. The mines are no longer in operation, having been closed decades ago. The geological laboratory has been dismantled and almost destroyed. The authors of this study have rescued some of the valuable scientific material and deposited it in the town museum.

Bóna József 1929. március 31-én született Jászfákóhalmán, egy asztalos családban. Gimnáziumi tanulmányait Jászapátiban végezte, ezután az Eötvös Loránd Tudományegyetemre került, ahol elvégezte a biológia-kémia tanári szakot. A család rendkívül nehéz anyagi körülményei miatt, alkalmi munkákkal biztosította a tanulmányaihoz szükséges fedezetet.

Az egyetem elvégzése után, 1953-ban Heves község mezőgazdasági technikumába került tanárnak. Az iskola egy év múlva megszűnt. Ezután Hevesvezekénybe került iskolaigazgatónak, ahol két évig tanított. A tudományok, a kutatások iránti vonzalma 1958-ban Komlóra hozta, s a mélyfúró vállalatnál helyezkedett el. Rábízták a laboratórium őslénytani osztályának irányítását, s ezzel kezdetét vette a komlói mikroszkopikus őslénytankutatás alapjainak lerakása.

Fő kutatási területétül a mecseki szénmedence liász korának spóra és pollenvizsgálatát tűzte ki célul, amelyet előtte egyetemi évfolyamtársa Góczán Ferenc kezdett el. Tíz éven keresztül hatalmas gyűjtő és feldolgozó munkát végzett. Munkásságára mind a hazai, mind a külföldi szakma felfigyelt. Közvetlen, szerény egyénisége vonzotta köréje a fiatal munkatársakat, s kezdett kialakulni az úgynevezett Bóna-féle őslénytani iskola, amely Komlót országosan is kiemelkedő kutató központtá tette.

1973-ban megszerezte a földtudományok kandidátusa címet. Irányítása alatt a laboratóriumban egyre több őslénytankutató nőtt fel. Európai hírnevét és elismertségét jelzi, hogy több külföldi kongresszusra hívták meg, így előadásokat tartott Franciaországban és Lengyelországban rendezett tudományos kongresszusokon is. Munkásságát a kubai kiküldetés koronázta meg. Az amerikai szigetországban a foraminiferák (tengeri egysejtű állatok) s az ún. coccolithophoridák (sárga algák) kutatásával maradandót alkotott. Hazai kutatásának sokrétűségét jelzi a mecseki triász és jura időszakok határképződményeinek monografikus feldolgozása spóra és pollenmaradványokkal, a miocén kor Coccolithophorida, spóra-pollen-mikroplankton kutatásai, valamint a paleozoikumi Conodonta-fauna monografikus feldolgozása is.

Komlói micropaléntológusok az 1970-es évek végén. Balról jobbra: Kádas Miklósné, Gál Miklós, Timár Istvánné, Kernerné Sümegi Katalin, Bóna József. (Fotó: Sütőné Szentai Mária)

1989-es nyugdíjba vonulása után is részt vett az Országos Tudományos Kutatási Alap által finanszírozott munkákban. A triász időszak felső részének palynológiai vizsgálatáról készítette el rétegtanilag új eredményeket felmutató szintézisét, amelyet a legrangosabb hazai kiadványban tettek közzé. Munkásságát a szakmában a Földtani Kutatás Kiváló Dolgozója, a Koch Antal Emlékérem rangos kitüntetéssel ismerték el. A 70. születésnapjára rendezett komlói jubileumi szakmai ülés alkalmával (1999) Komló városa Pro Urbe díjjal tüntette ki. 2003-ban, az Eötvös Loránd Tudományegyetemen, vette át régi diáktársaival együtt az aranydiplomát.

2009-ben a Magyarhoni Földtani Társulattól megkapta a Pro Geologia Applicata Emlékérmét, különösen a pollenvizsgálatokban elért eredményeiért, amellyel közvetve segítette elő a mecseki kőszénvagyon feltárását, illetve a terepi bányageológusok tájékozódását a bonyolult szerkezeti felépítésű mélyművelésben.

Bóna József a magyar és az európai palynológia, ősnövénytani tudományág egyik meghatározó kutatója lett Komlón. A tudomány számára számtalan új taxont írt le. Kutatásai nyomán kirajzolódik előttünk a Mecsek és vidékének ősnövényvilága, sok millió éves fejlődéstörténete. Vizsgálatai jelentősen hozzájárultak a mecseki kőszénmedence alapos megismeréséhez. Eredményei bekerültek az egyetemi tankönyvekbe is.

Bóna József publikációs jegyzéke | List of publications by József Bóna

Összeállította | Compiled by: Sütőné Szentai Mária

- Bóna J. 1963: A mecseki liász feketekőszéntelepek távolazonosítására irányuló palynológiai vizsgálatok. Palynologische Untersuchungen zwecks einer Fernkorrelierung der liassischen Steinkohlenflöze des Mecsek-Gebirges. – Bulletin of the Hungarian Geological Society 93(1): 15–25. Pl. 1–2. Abb. 2.
- Bóna J. 1964: Coccolithophorida vizsgálatok a mecseki neogén rétegekben. Coccolithophoriden-Untersuchungen in der neogenen Schichtenfolge des Mecsekgebirges. – Bulletin of the Hungarian Geological Society 94(1): 121–131. Pl 13–15. Abb. 3.
- Bóna J. 1966: Spores de Lycopodiacees dans le charbon Liassique du Mecsek. – Acta Botanica Scientiarum Hungaricae 12: 27–32. Pl 1–2. Abb.1.

- Bóna J. & Kernerné Sümegi K. 1966: Micropaleontologiai vizsgálatok a Tekeres-1. sz. földtani alapfúrás miocén képződményein. – Annual Report of the Hungarian Geological Institute of 1964: 113–137. Pl. 1–6. Abb. 1–5.
- Bóna J. & Rumliné Szentai M. 1966: A mátraaljai lignitkutató fúrások palynologiai eredményei. Palynologische Ergebnisse der Erkundungsbohrungen auf Lignit im Mátraalja. – Bulletin of the Hungarian Geological Society. 96(4): 421–426. Pl. 13., Abb. 2.
- Bóna J. 1969: A Mecsek hegység alsó liász kőszénösszlete. Palynologia. – Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 51(2): 624–733. Pl. 1–19. Abb. 1–3. Tabelle 1–4. Diagram 1.
- Bóna J. 1973: Palynological practice in the investigation of liassic coal measures in the Mecsek Mountains. – Őslénytani Viták 21: 65–71.
- Bóna J. 1974: A mecseki feketekőszén készlet palynologiai vizsgálatának eredményei. Results of palynological investigation of black coal measures in the Mecsek Mountains. – Pécsi Műszaki Szemle 19(1–2): 17–18.
- Bóna J. 1978: Villányi hegység triász Conodonták. – Geologica Hungarica 18: 228–240. Abb. 1–3. Tabelle 1–2.
- Bóna J. 1979: Telepcsoportok távolazonosítása a mecseki feketekőszén összetben palynologiai alapon. Remote identification of seam groups in the black coal measures of the Mecsek Mountains on palynological basis. – Földtani Kutatás 22(4): 29–32.
- Bóna J., Nagy E. 1982: Nannoplankton from the Micara member of the La Picota Formation E. Cuba. Nannoplankton a Kelet-kubai La Picota Formáció Micara tagozatából. – Annual Report of the Hungarian Geological Institute of 1980: 583–591. Pl. 1, Abb 1, Tabelle 1.
- Bóna J. 1983: A Máza-Dél-Váralja-Dél feketekőszén összetlet pollenvizsgálati eredményei. Results of pollen investigation of the black coal measures of Máza-South, Váralja-South. – Földtani Kutatás 26(2–3): 73–80. Pl. 1–4. Abb. 1–2. Tabelle 1.
- Bóna J. 1983: A mecseki felső triász és alsó liász palynologiai vizsgálata. Palynological studies on the Upper Triassic and Lower Liassic of the Mecsek Mountains. – Discussiones Palaeontologicae 29: 47–57. Abb. 1–2.
- Bóna J. 1984: Adatok a mecseki felső triász és alsó liász palynologiai szintezéséhez. Contribution to the Palynostratigraphic division of the Upper Triassic and Lower Liassic in the Mecsek Mts. – Annual Report of the Hungarian Geological Institute of 1982: 203–216.
- Bóna J. 1984: Szintjelző spórák és virágpor szemek a Kelet-mecseki felső triász kőszénfekű rétegekből. Stratigraphisch Significanten sporen und pollen aus dem Liegende der Steinkohlenschichten der Obertrias im Östlichen Mecsek-Gebirge (Südungarn). – Folia Comloensis 1: 3–25. Abb. 1–4. Plate 1–4.
- Bóna J. 1986: Újabb adatok a Középső Paratethysben előforduló Noelaerhabdus bozinovicae nannoplankton faj ismeretéhez. Weitere beitrage zur Kenntnis der in mittlerer Paratethys vorkommen den Nannoplankton art Noelaerhabdus bozinovicae. – Folia comloensis 2: 7–23. Abb. 1–3. Plate 1.
- Bóna J. & Gál M. 1985: Kalkiges Nannoplankton im Pannonien Ungarns. Chronostratigraphie und Neostatotypen Miozän der Zentralen Paratethys Bd.7. Pannonien (Slavonien und Serbien) 1985: 482–515. Tafel 66–78. Abb. 51. Tab. 22..
- Bóna J. & Gál M. 1987: A kunsági (pannoniai s. str.) emeletbe tartozó képződmények Nannoplanktonja Magyarországon. – Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 69: 229–258.
- Jámbor Á., Balázs E., Balogh K., Bérczi I., Bóna J., Horváth F., Gajdos I., Geiger J., Hajós M., Kordos L., Korecz A., Korecz-Laky I., Korpás-Hódi M., Kövári J., Mészáros I., Nagy E., Németh G., Nusszer A., Pap S., Pogácsás Gy., Révész I., Rumpler J., Sütő-Szentai M., Szalay A., Szentgyörgyi K., Széles M., Völgyi L. 1987: General Characteristics of Pannonian s. l. deposits in Hungary. Proceedings of the 8th RCMNS Congress. – Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 70: 155–167.
- Bóna J. 1995a: Palynostratigraphy of the Upper Triassic formations in the Mecsek Mts. (Southern Hungary). – Acta Geologica Hungarica 38(4): 319–354. Plate 1–10. Abb. 1a, 1b, 2. Table 1–2.

- Bóna J. 1995b: A Mecseki Kőszén Formáció palynologiai eredményeinek összefoglalása. In Némédi Varga Z. (ed.) 1995: A mecseki feketekőszén kutatása és bányaföldtana: 261–281. Tabelle 1–7. Abb. 1–6.
- Bóna J., Nagy E., Némédi Varga Z. 1995: A mecseki kőszén formáció kőzetei, növényi maradványai és makrofaunája. in Némédi Varga Z. (ed.) 1995: A mecseki feketekőszén kutatása és bányaföldtana: 233–259.

Új nemzetségek és fajok leírása (32 taxon) | New genera and species described (32 taxa)

Chrisophyceae: 7 taxon

Genus *Bekelithella* Bóna & Gál 1985

Chronostratigraphie und Neostatotypen Miozän der Zentralen Paratethys Bd.7. Pannonien (Slavonien und Serbien)1985: 486.

Bekelithella echinata Bóna & Gál 1985

Chronostratigraphie und Neostatotypen Miozän der Zentralen Paratethys Bd.7. Pannonien (Slavonien und Serbien)1985: 486–487.

Noelaerhabdus signatorius (Bóna 1964) n. comb. Bóna & Gál 1985

Syn. *Rhabdolithus signatorius* Bóna 1964

Bulletin of the Hungarian Geological Society 94(1): 128; 131.

Chronostratigraphie und Neostatotypen Miozän der Zentralen Paratethys Bd.7. Pannonien (Slavonien und Serbien)1985: 485.

Noelaerhabdus jerkovici Bóna & Gál 1985

Chronostratigraphie und Neostatotypen Miozän der Zentralen Paratethys Bd.7. Pannonien (Slavonien und Serbien)1985: 487.

?*Noelaerhabdus tegulatus* Bóna & Gál 1985

Chronostratigraphie und Neostatotypen Miozän der Zentralen Paratethys Bd.7. Pannonien (Slavonien und Serbien)1985: 487–488.

Rhabdolithus poculi Bóna 1966

Annual Report of the Hungarian Geological Institute of 1964:120; 123.

Trochoaster concavus Bóna 1964

Bulletin of the Hungarian Geological Society 94(1): 128; 130–131.

Dinoflagellata:

Hystrichosphaeridium magnum (Bóna 1983) n. comb. Bóna 1984

Syn. *Porcellispora magna* Bóna 1983

Földtani Kutatás 26(2–3): 75.

Folia Comloensis 1. 1984: 3–12.

Annual Report of the Hungarian Geological Institute of 1982: 203–216. 1984

Sporites H. Potonie, 1893

Concavisporites (Concavisporites) lineatus Bóna 1983

Földtani Kutatás 26(2–3): 75–76.

Lycopodiacidites granatus (Bóna 1966) Bóna 1969

Acta Botanica Academiae Scientiarum Hungaricae 12: 29.

Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 51(2): 659; 661; 692–693.

Lycopodiacidites mecsekensis Bóna 1969

Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 51(2): 661; 693.

Lycopodiacidites variabilis Bóna 1983

Földtani Kutatás 26(2–3): 75.

Retitriletes zobaki Bóna 1969

Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 51(2): 658; 691–692.

- Toroisporis (Toroisporis) nodosus* Bóna 1969
 Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 51(2): 654–655; 690–691.
Zebrasporites sinelineatus Bóna 1966
 Acta Botanica Academiae Scientiarum Hungaricae 12: 28–29.
 Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 51(2): 659; 692.

Pollenites R. Potonie 1931

- Clavatipollenites hutteri* (Bóna 1969) Bóna 1983
 Syn. *Arecipites hutteri* Bóna 1969
 Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 51(2): 679; 701.
 Földtani Kutatás 26. 2–3: 75.
 Genus *Bennettitinaepollenites* Bóna 1963
 Bulletin of the Hungarian Geological Society 93(1): 17–18. 23.
 Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 51(2): 679; 701–702.
Bennettitinaepollenites bitorosus Bóna 1963
 Bulletin of the Hungarian Geological Society 93(1): 19. 23.
 Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 51(2): 680; 702.
Bennettitinaepollenites kedvesi Bóna 1969
 Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 51(2): 680; 702.
Ovalipollis rugosus Bóna 1969
 Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 51(2): 665; 696.
Ovalipollis striatus Bóna 1969
 Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 51(2): 664–66; 695–696.
Parvisaccites goczani Bóna 1969
 Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 51(2): 668; 697.
Parvisaccites rakesii Bóna 1969
 Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 51(2): 668–669; 698.
Podosporites estherae Bóna 1969
 Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 51(2): 672; 699–700.
Simpliciaesporites simoncsicsi Bóna 1969
 Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 51(2): 674–675; 700–701.
Taedaepollenites rotundus Bóna 1969
 Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 51(2): 667–668; 696–697.
 Genus: *Verrucipollenites* Bóna 1963
 Lectogenotypus: *Verrucipollenites apertus* (Rogalska 1954) Bóna 1963
 Bulletin of the Hungarian Geological Society 93(1): 15–25.

Incertae sedis

- Genus *Perforocalcinella* Bóna 1964
 Bulletin of the Hungarian Geological Society 94(1):128–129; 131.
Perforocalcinella fusiformis Bóna 1964
 Bulletin of the Hungarian Geological Society 94(1):129; 131.
Perforocalcinella petali Bóna 1966
 Annual Report of the Hungarian Geological Institute of 1964: 120–124.
Schizosporis deaki Bóna 1969
 Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 51(2): 681; 703.

Az új nemzetségek és fajok leírásán kívül, a nemzetségre meghatározott, vagy formaként leírt taxonok, nova kombinációk listája (27 taxon)
In addition to the description of the new genera and species, a list of taxa and nova combinations defined or described as forms for the genus (27 taxa)

Sporites

- Concavisporites (Obtusisporis)* "A" forma Bóna 1969
 Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 51(2): 655–656.
- Converrucosisporites* sp. Bóna 1969
 Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 51(2): 657–658.
- Leiotriletes* sp. Bóna 1969
 Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 51(2): 651.
- Leiotriletes* sp. (4b típus Góczán 1956)
 Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 51(2): 651.
- Punctatosporites scabratus* (Couper 1958) n. comb. Bóna 1969
 Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 51(2): 693–694.
- Retitriletes* sp. Bóna 1969
 Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 51(2): 658–659.
- Simplicaeosporites* sp. Bóna 1969
 Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 51(2): 675.
- Stereisporites* sp. forma I. Bóna 1969
 Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 51(2): 652.
- Stereisporites* sp. forma II. Bóna 1969
 Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 51(2): 652–653.
- Stereisporites* sp. forma III. Bóna 1969
 Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 51(2): 653.
- Stereisporites* sp. forma IV. Bóna 1969
 Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 51(2): 653. Plate II 5–7.
- Stereisporites* sp. forma V. Bóna 1969
 Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 51(2): 653.
- Succintisporites* sp. Forma I. Bóna 1969
 Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 51(2): 666.
- Succintisporites* sp. forma II. Bóna 1969
 Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 51(2): 666.
- Toroisporites* (Toroisporites) sp.
 Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 51(2): 655.
- Trilites* sp. Bóna 1969
 Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 51(2): 658.

Gomba spórák | Fungi spores

- Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 51(2): 681–682.

Pollenites

- ?*Classopollis* sp. Bóna 1969
 Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 51(2): 676.
- Ginkgocycadophytus* sp. Bóna 1969
 Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 51(2): 677.
- Inaperturopollenites reissingeri* (Kedves 1961) n. comb. Bóna 1969
 Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 51(2): 672–673; 700.
- Jugasporites* sp. Bóna 1969
 Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 51(2): 666.
- Piceapollenites* sp. forma "A" Bóna 1969
 Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 51(2): 670.
- Piceapollenites* sp. forma "B" Bóna 1969
 Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 51(2): 670.
- Piceapollenites* sp. forma "C" Bóna 1969
 Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 51(2): 670.
- Tsugaepollenites macroserratus* (Thiergart 1949) n. comb. Bóna 1969

- Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 51(2): 694–695.
Tsugaepollenites macroserratus (R. Pot. 1951) f. *doggerensis* Thiergart 1949 n. comb. Bóna 1969
Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 51(2): 664; 695.
Tsugaepollenites macroverrucosus (Thiergart 1949) n. comb. Bóna 1969
Annales Instituti Geologici Publici Hungarici 51(2): 663–664; 694–695.

